

Toerisme: balans tussen goed en kwaad

De gemeente wil dat het toerisme flink groeit. Zeven procent per jaar maar liefst. 11 september jl. behandelde de Raadscommissie Bestuur de recent uitgebrachte nota "Strategie toerisme 2020-2025 - Toerisme Werk(t) voor de Stad" en woog daarbij de voordelen af tegen de nadelen. Wat betekent een toename van 35 % in vijf jaar waar het stadsbestuur nu op inzet? Wanneer bereiken we het optimum en hoe houden we de ontwikkeling in toom? Vragen die ook in de Commissie Bestuur naar voren kwamen. Op Amsterdamse toestanden zit niemand te wachten.

Het aandeel van toerisme in de economische ontwikkeling neemt toe, overal in de wereld. Zo ook in Den Haag. Het brengt geld in het laadje via de toeristenbelasting, het zorgt voor werkgelegenheid en het is de drager van tal van voorzieningen waar ook stadsbewoners van profiteren. Voor het Haagse stadsbestuur is dit dus een belangrijke ambitie. Maar de nadelen zijn er ook. Van kleine irritaties tot grote bezwaren.

Het Europees Parlement deed onderzoek naar de risico's van "over-toerisme". Vooral steden met Unesco werelderfgoed, met een eigen luchthaven of een cruiseterminal zijn kwetsbaar. Dat geldt ook voor ons dicht verstedelijkte land. Van de zestig onderzochte plekken staan er voor Nederland een aantal in de rode cijfers: Amsterdam, Giethoorn, de Zaanse Schans, Maastricht, Kinderdijk, en Scheveningen. Vooral sociale media worden gezien als de aanjagers, tegelijk met de goedkope vliegtickets en het grote aanbod Airbnb. Door enthousiaste commentaren op Internet kan een plek zelfs zomaar een onbeheersbare hype worden.

Levendigheid is goed, maar kan omslaan in hinderlijke drukte en overlast. Criminaliteit kan een probleem worden. Slijtage van groenvoorzieningen, schade aan het ecosysteem, verkeersopstoppingen rondom iconische gebouwen of populaire attracties, geluidsoverlast in buurten tot diep in de nacht, zwerfafval en verdringing van het wonen door horeca en hotels, dat zijn belangrijke bronnen van ergernis. In de onroerend goed markt kan prijsopdrijving minder draagkrachtige functies wegconcurreren, zoals betaalbare woningen en –werkruimtes of maatschappelijke diensten. Het is een balans tussen goed en kwaad. Het evenwicht bevindt zich op het punt waarop de stad het er nog voor over heeft om de nadelen te verduren in ruil voor de voordelen. Op het punt dat de stad er dus nog controle over heeft, en kan bijsturen. Schiet de ontwikkeling te ver door, dan verdwijnt de stadstrots die nota Strategie Toerisme 2020-2025 zo graag wil zien.

Waar ligt dat kantelpunt? Ervaringen in andere Europese steden laten zien dat er een grens is aan het verdraagbare, aan wat het de samenleving kost. Dan is er een afweging te maken tussen puur economisch gewin en alle andere mee te wegen belangen. Niet iedere aandeelhouder is er evenveel bij gebaat, en niet alle effecten worden uiteindelijk als redelijk ervaren. Het probleem is dat als de gang er eenmaal in zit de ontwikkelingen zelfversterkend zijn. Er zit namelijk een wereldwijde industrie achter die zich weinig aantrekt van lokaal bestuur. Bij het aanzien van groeiende toeristenstromen vragen bewoners van veel steden in de wereld zich af of de stad nog wel aan hen toebehoort, wie dit in de hand houdt en wie ze daarvoor moeten aanspreken. Zo ook in Den Haag, tweede toeristenstad van Nederland. De discussie in de Commissie Ruimte gaf daar blijk van.

De zorgen die daar werden uitgesproken maken echter nog geen beleid. En dat is nodig want het risico van "over-toerisme" moet op tijd en actief worden ingedamd. Terugkeer naar minder is in andere steden immers al onmogelijk gebleken. In Den Haag ontbreekt het zelfs aan een structuur voor het monitoren van de effecten. Een leefbaarheidseffectrapportage zou hier niet misstaan. Het beter spreiden van het toerisme in de stad, zoals de nota beoogt, kan enige lucht geven, maar dat gaat alleen op voor nieuwe attracties. De kust blijft immers liggen waar die ligt en de typische Haagse highlights, zoals het Binnenhof of het Vredespaleis, zijn niet te verschuiven. Bovendien weten we dat in de stedelijke economie de bewezen succesnummers nu juist ter plekke nieuw succes aantrekken. Daar de rem er op zetten zal in een vrije economie geen grote kans van slagen hebben.

Daarbij komt dat de meerwaarde van de voorgenomen jaarlijkse groei voorlopig alleen lijkt te bestaan uit deze groei zelf. Middel is doel. Het toerisme in Den Haag komt immers al goed aan zijn trekken. Er is

veel te beleven, van de alle-seizoenen-badplaats tot de stad van cultuur en uitgaansleven. Vele attracties kwamen er bij. De stad staat bijna het hele jaar stampvol met evenementen. Werkgelegenheid en vertier genoeg.

Laten we hopen dat Den Haag lering kan trekken uit de ervaringen van Amsterdam of Barcelona of Venetië. Menigeen heeft er na het afgelopen zomerseizoen echt wel genoeg van. Matiging is gewenst. 35% groei is te veel, het effect niet te overzien. Het is tijd voor behoedzaam beleid, waarbij alleen nog voor kwaliteit wordt gekozen en de heisa geconcentreerd blijft op plekken waar het niet zoveel kwaad kan. Nu is het moment voor werkelijke regie, door het Rijk maar ook door de Gemeente. In het belang van de stad, voordat het te laat is.

Vereniging Vrienden van Den Haag
Henk Bakker - voorzitter
Elsbeth van Hijlckama Vlieg - Werkgroep Stadsgroen en Stadsbeeld

(De vereniging "Vrienden van Den Haag" zet zich in voor het behoud en de versterking van de kwaliteiten van de stad en legt daarbij nadruk op o.a. een actief, betrokken burgerschap en een breed maatschappelijk draagvlak voor haar stadsbestuur.)